

שיר השירים (16)

משל התפוח: גם הקב"ה מקדים נעשה לנשמע!
 כְּתָפוֹת בַּעֲצֵי הַיָּעַר כֵּן דֹּדִי בֵּין הַבָּנִים (ג,ב)

ההתמדה בתורה מביאה עריבות
 כְּתָפוֹת בַּעֲצֵי הַיָּעַר כֵּן דֹּדִי בֵּין הַבָּנִים בָּצְלוֹ חֲמֻדָּתִי
 וְיִשְׁכַּבְתִּי וּפְרִי מִתּוֹק לְחֻפִּי. (ג,ב)

אמרו חז"ל: "כְּתָפוֹת בַּעֲצֵי הַיָּעַר" מה תפוח הזה הכל בורחין ממנו שאין לו צל, כך ברחו כל אומות העולם מלפני הקב"ה ביום מתן תורה, יכול אף ישראל כן, תלמוד לומר בצלו חמדתי (ילקוט ש"י יתרו רמז רעג).

אומות העולם ברחו מפני הקב"ה, הם לא רצו לקבל את התורה ולעסוק בלימודה. אבל כלל ישראל אינם כך, אלא "בָּצְלוֹ חֲמֻדָּתִי וְיִשְׁכַּבְתִּי", הם באים לחסות בצל כנפי השכינה, ואז הם מגלים כי "וּפְרִי מִתּוֹק לְחֻפִּי". אדם מטבעו בורח מלימוד התורה, אולם לאחר שזוכים ומתחילים לעסוק בתורה, מגלים את עריבות של תורה. הפסוק במשלי (כז,ז) "נֶפֶשׁ שֹׁכֵחַת תָּבוֹס נֶפֶת וְנֶפֶשׁ רָעָבָה כָּל מֵר מִתּוֹק". ופירשו בשם הגר"א: והענין, כאשר לא יחפון האדם בהגיון התורה אז אינו טועם מתיקותה ואז "תָּבוֹס נֶפֶת". אך כאשר נפשו רעבה, משתוקקת ומתאוה לעסוק בתורה אפילו "כָּל מֵר מִתּוֹק", מחמת שיגע בה מאוד וצוה את עצמו עליה עכ"ל.

מובא בגמרא (ברכות מ.): אמר רבי זירא ואיתימא רבי חנינא בר פפא: בא וראה שלא כמדת הקב"ה מידת בשר ודם, מידת בשר ודם כלי ריקן מחזיק, מלא אינו מחזיק, אבל הקב"ה אינו כן מלא מחזיק, ריקן אינו מחזיק, שנאמר: "וְהָיָה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָע", אם שמוע תשמע ואם לאו לא תשמע, ופירש"י: אם שמוע פעם אחת סופך שתטה און פעם אחרת, אם תשמע בישן, ששנית ושילשת מה ששמעת אשתקד, תשמע בחדש, ואם יפנה לבבך, שוב לא תשמע, והיינו שעמל התורה עצמו יפעל אצלו שיהיה דבוק בתורה וממילא ירגיש את עריבות, דבר שיוליד אצלו חשק אין קץ להגביר חיילים בעמלה של תורה.

וב"רוח חיים" (אבות פ"ו מ"א) כתב: וכל אשר יוסיף ללמוד כן יוסיף לחפון ללמוד עוד, ובאהבת התורה ישגה, ויחשוב והלואי שיוכל לא לישון ולא לאכול רק כל הימים וכל הלילות ליגע ולעיין ולשתות בצמא את דבריה וכו', וכמו שכתוב: "בְּאוֹרֶךְ נֹרָאָה אֹר" (תהלים לו), רוצה לומר באור תורתך נראה עוד אור תורה, כי על ידי אור שהשגנו נראה יותר שיש עוד ונקוה להשיגו וכו', וכן הלאה, ועל ידי זה יתאוה תאוה להבין ולהשיג עוד, עד כי ישיג כל סתרי העולם ומלואה. ההתמדה בתורה מולידה עריבות בלימוד והיא הכלי שעל ידו מתאוה אדם להוסיף לימוד על לימודו והתמדה על התמדתו.

הגדה של פסח "תפארת שמשון" מאת הרב פינקוס זצ"ל

אמר רבי חמא ברבי חנינא: מאי דכתיב "כְּתָפוֹת בַּעֲצֵי הַיָּעַר וכו'..."? למה נמשלו ישראל לתפוח, לומר לך: מה תפוח זה פרי קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע. (שבת פח)

והקשו התוספות (בד"ה פרי): הלא בפסוק שלפנינו לא ישראל נמשלו לתפוח, אלא הקב"ה, וכדי להוכיח מן הפסוק שישראל נמשלו לתפוח, היה על הגמרא להביא פסוק אחר: "רִיחַ אִפְךָ כְּתָפוֹתֵינוּ"? תירון נפלא אמר האדמו"ר רבי יהושע רוקח מבעלזא, וכך יישב: נאמר (ישעיהו סה, כד): "וְהָיָה טָרֶם יִקְרָאוּ וְאֲנִי אֶעֱנֶה", ומכאן שגם הקב"ה מקדים נעשה לנשמע, שעוד שטרם יקראהו ישראל כבר עונה להם. ואם כן גם גם הקב"ה כביכול נמשל לתפוח שפריו קודם לעליו, כמו שנמשלו ישראל לתפוח על ידי שאמרו נעשה קודם לנשמע. ואים כן זו כוונת הפסוק: "כְּתָפוֹת בַּעֲצֵי הַיָּעַר כֵּן דֹּדִי", זה הקב"ה, "בֵּין הַבָּנִים", דהיינו ישראל, שגם הם נמשלו לתפוח באמרם "נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע", כמו שהקב"ה עונה לפני הקריאה. ואם כן מיושבת היטב קושיית התוספות.

כמוצא שלל רב "שיר השירים"

כְּתָפוֹת בַּעֲצֵי הַיָּעַר כֵּן דֹּדִי בֵּין הַבָּנִים בָּצְלוֹ חֲמֻדָּתִי
 וְיִשְׁכַּבְתִּי וּפְרִי מִתּוֹק לְחֻפִּי. (ג,ב)

כאשר ימצא אדם בלב היער תפוח נאה למאכל המונח על גבי הקרקע, יודע הוא בבירור כי נשר הוא מעץ הגדל בקרבת מקום. "כֵּן דֹּדִי בֵּין הַבָּנִים" כך גם כשנמצא אדם אביון ודל בקרבת מקום, יש להושיט לו סיוע ועזרה כי אף הוא שורשיו נטועים מאילן גדול וחשוב, שהרי זכות האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב בידו, ועל כן חובה לנהוג בו כבוד "כֵּן דֹּדִי בֵּין הַבָּנִים". ובזכות מצוות הצדקה והחסד שנעשתה עימו, יזכו התומכים בו לבחינת "בָּצְלוֹ חֲמֻדָּתִי וְיִשְׁכַּבְתִּי", לשבת בצילה של השכינה הקדושה ולהסתופף במחיצת הקב"ה וכמו שאמרו חז"ל (ירושלמי תענית, ד): "וּבִצְלֵי יְדֵי כְּסִיתִיךָ", זוהי גמילות חסדים. שכל העוסק בגמילות חסדים זוכה לישוב בצילו של הקב"ה.

"וּפְרִי מִתּוֹק לְחֻפִּי", מלבד הקרן הקיימת לו לעולם הבא, עוד זוכה הוא לאכול מפירותיה של מצוות הצדקה גם בעולם הזה.

ספר "שירת דוד" הגדה של פסח

לאחר שחטאו, השתנה סדר פריחת התפוח כתפוח בעצי היער כן דודי בין הפנים (ב,ג)

הקשו תוספות (שבת פח, בד"ה פרו): על דרשת הגמרא: מאי דכתיב "כתפוח בעצי היער וכו'" למה נמשלו ישראל לתפוח, לומר לך: מה תפוח זה פרוי קודם לעליו, אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע, והלא אנו רואים שאף התפוח אין פרוי קודם לעליו, כשאר אילנות? ותירץ רבינו תם, שהכוונה לאתרוג, שכן את הפסוק "ורח אפך כתפוחים" תרגם המתרגם: "כריחא דאתרוגא", ואתרוג פרוי קודם לעליו, שדר באילן משנה לשנה ואחר שנה נושרים העלים של אשתקד ובאים עלים אחרים, ואם כן פרוי קודם לאותם עלים חדשים.

והאדמו"ר בעל "אמרי אמת" מגור תירץ, שאמנם רוב התפוחים הם כשאר אילנות, ועליו קודם לפירותיו, אך יש סוג אחד של תפוחים שידוע שפריו קודם לעליו, ועל סוג זה כיוונה הגמרא.

והוסיף על כך בנו האדמו"ר בעל "לב שמחה" מגור, שלפי זה מדויק היטב לשון הגמרא: מה תפוח זה פרוי קודם לעליו, כי אנו מדברים כאן על סוג מיוחד של תפוח.

עוד תירץ ה"אמרי אמת", שאולי כאשר בני ישראל חטאו השתנה סדר פריחת התפוח, שקודם היה פרוי קודם לעליו, אך לאחר שחטאו חזר להיות כשאר אילנות.

עוד תירץ על פי התרגום "כתפוח גינתא דעדן", ואם כן יש לומר שאולי התפוחים שבגן עדן, פירותיהם קודם לעליהם.

כמוצא שלל רב "שיר השירים" בשם ברכת דוד

כתפוח בעצי היער כן דודי בין הפנים (ב,ג) הפרי הקודם לעלים והקדמת נעשה לנשמע

מה באו חז"ל ללמדנו בדרשה זו? איזה קשר יש בין פרי התפוח שפריו קודם לעליו, לבין הקדמת נעשה לנשמע? יש לומר שכוונת חז"ל היתה ללמדנו שאמנם בדרך הטבע העלים קודמים לפרי וה'נשמע' קודם ל'נעשה', ובכל זאת ישראל לא חרגו מגדר הטבע בהקדימם נעשה לנשמע, שכן יש בעולם מציאות שבה התהליך הוא הפוך, פרי התפוח, וישראל נמשלו לתפוח. "יראה" היא מלשון ראייה. אם קרובים, אם רואים, יראם. במלאכים נאמר: "בְּרָכוּ יְהוָה מְלֹאכֵינוּ גִבְרֵי לַח עֲשֵׂי דְבָרוֹ" (והדר) לְשִׁמְעַת פִּקּוּל דְּבָרוֹ" (תהלים קג, כ), כי מכיון שהם קרובים, דבר ה' חודר לתוך תוכם, "והיה בלבי כאש בוערת" (ירמיה כ, ט) "מבוהלים ודחופים בדבר המלך" (אסתר ה, יד), נמצא שישראל לא הפכו את הסדר, אלא שכך הוא הסדר בדרגת היראה.

רבי יוחנן לייבץ ממיר בספרו "דעת תורה"

הלכה: נטילת ידים לאחר בדיקת דם, תרומת דם

כתב השו"ע (או"ח סימן ד ה"ט): המקיז דם מהכתפיים ולא נטל ידי מופחד ז' ימים וכו'... ובפסקי תשובות (אות כז) כתב: ובכל דברים סגוליים אלו איך לך בו אלא חידוש, לכן אין להצריך נטילת ידים למוציא דם לצורך בדיקת דם, ואף לא כשמוציא דם לצורך תרומת דם, ויש הכותבים שטוב להחמיר, אבל בדם הניגר מפצע בודאי אין מקום לנטילת ידים כלל, ואפילו נגע בדם.
פסקי תשובות חלק א'

פתגם: הכשלון הוא רק הזדמנות להתחיל מחדש בדרך שונה וחכמה יותר.

ספר "שמחה"

חקירה: היזק ראייה

טעם הדעה ששמייה היזק, משום שאי אפשר להיזהר שלא לעשות דברי צניעות בחצירו, או שאפשר להיזהר שלא לעשות דברי צניעות בחצירו אלא שזה גופא ההיזק, שמונעו מלהשתמש בחצירו לכל צרכיו. (קהילות יעקב בבא בתרא ה, חזון יחזקאל בבא בתרא א-ה חקרו בין שני הצדדים. סמ"ע חו"מ שעח-ד: מניעת ההשתמשות)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: הרחק מן האמת

שנים מנכבדי הקהל הסתכסכו קשות בענינים של כבוד וקנאה. היה כל אחד מהם מתאמץ להפגין לעיני כל את רוב צדקותו בכל מיני דיקדוקים של יראת שמים, כדי שתהא קרנו רמה מאוד משל יריבו בעיני הקהל, בין היתר היו מאריכים מאוד בקריאת שמע בבית הכנסת, וכשהיה האחד עומד ב"והיה לכם לציצית", עוד עמד הראשון ב"ועצר את השמים". אמר על כך אחד מהתפללים: בין כה וביו כה, שניהם עדיין רחוקים מן ה"אמת".

ספר "חד וחלק" חלק ג'

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, ג'לברט יפה בת מרים. לזיווג טוב לשלמה בן אסתר. לעילוי נשמת של ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, דנאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם.

